

Jihočeská univerzita České Budějovice

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Příprava dětí v MŠ na zahájení školní docházky

Vypracovala: Jana Vomáčková

Vedoucí bakalářské práce: PhDr.Marta Franclová

České Budějovice 2009

Anotace:

Bakalářská práce: „Příprava dítěte v mateřské škole na zahájení školní docházky“, je rozdělena do dvou částí. První část je teoretická, druhá část je praktická. Teoretická část popisuje vývoj dítěte v období před vstupem do základní školy, objasňuje pojem školní zralosti a poukazuje na rozdíly mezi činnostmi v mateřské škole a základní škole. Ukazuje na metody diagnostiky v souvislostech přípravy na vstup do základní školy.

V praktické části je ukázka průběžné pedagogické diagnostiky dítěte, na jejímž základě je popsána systematická příprava konkrétního dítěte na zahájení školní docházky v konkrétní mateřské škole.

Annotation:

Abstract: Thesis : " The preparation of a child in nursery school for attending primary school " is divided into two parts. First part is theoretical and second section of this thesis is practical. The theoretical part describes the development of a child in the time before starting attending primary school, explains the term of school maturity and clarifies the difference between activity of child in nursery school and activity in primary school. It points out the method of diagnostics in the scope of preparation for attending primary school.

There is an example of running pedagogical diagnostics of child which is used for description of systematic preparation of individual child for starting to attend particular nursery school.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím materiálů uvedených v seznamu použité a citované literatury a za pomoci rad vedoucí práce PhDr.Marty Franclové.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě pedagogickou fakultou elektronickou cestou veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 27.3.2009

Poděkování:

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr.Martě Franclové za metodické vedení, připomínky a rady, které mi při zpracování bakalářské práce poskytla.

Dále děkuji učitelkám naší mateřské školy za spolupráci v oblasti diagnostiky a mé rodině za technickou pomoc při zpracování bakalářské práce.

OBSAH BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod	str. 7
2 Předškolní dítě v současné společnosti	str. 9
3 Předškolní období ve vývoji dítěte	str. 10
3.1 Kognitivní vývoj	str. 10
3.2 Tělesný vývoj	str. 10
3.3 Emoční a sociální vývoj.....	str. 11
4 Školní zralost	str. 13
4.1 Rozdíly mezi činnostmi v mateřské škole a základní škole.....	str. 14
4.2 Znaky školní zralosti.....	str.14
5 Pedagogická diagnostika v souvislostech přípravy na vstup do školy.....	str.17
5.1 Metody diagnostiky používané v MŠ.....	str. 17
5.1.1 Rozhovor.....	str. 18
5.1.2 Pozorování.....	str. 18
5.1.3 Rozbor výtvorů, výkonů a výsledků činností.....	str. 18
5.1.4 Portfolio	str.19
6 Příprava dítěte pro vstup do ZŠ	str. 20
6.1 Současné pojetí předškolního vzdělávání v souvislostech s RVP PV.....	str. 20
6.1.1 Charakteristika RVP PV.....	str. 20
6.1.2 Rámcové cíle a klíčové kompetence předškolního vzdělávání.....	str. 21
6.1.3 Vzdělávací obsah předškolního vzdělávání.....	str. 21
6.1.4 Podmínky předškolního vzdělávání	str. 22

II PRAKTICKÁ ČÁST

1 Úvod	str.23
2 Příprava dítěte na vstup do základní školy v naší mateřské škole	str. 24
2.1 Charakteristika mateřské školy	str.24
2.2 Diagnostika rozvoje jednotlivých schopností a dovedností dítěte	str.24
2.3 Portfolio dítěte.....	str. 35
2.4 Individuální vzdělávací plán dítěte.....	str. 35
3 Rozvíjení dovedností podporujících přípravu dítěte na vstup do základní školy	str. 37
3.1 Rozvíjení hrubé motoriky	str. 37
3.2 Rozvíjení jemné motoriky	str. 38
3.3 Rozvíjení grafomotoriky	str. 38
3.4 Rozvíjení zrakového vnímání	str. 39
3.5 Rozvíjení sluchového vnímání	str.40
3.6 Rozvíjení řečových dovedností	str.41
3.7 Rozvíjení matematických představ	str.42
3.7.1 Ukázka tématického bloku „Škola na nás volá“	str.42
3.7.2 Záměry bloku	str.42
3.7.3 Činnosti v oblastech RVP PV	str.43
3.7.4 Kompetence dítěte	str. 43
3.7.5 Konkrétní činnosti a pomůcky	str.44
4 Spolupráce mateřské školy, rodičů a základní školy při přípravě dítěte na vstup do první třídy	str.46
 III ZÁVĚR	str. 48
 IV SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY	str. 49
 V PŘÍLOHOVÁ ČÁST.....	str.51

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod

Některé vzpomínky, ať už jsou příjemné či ne, zůstávají zasuté v mysli člověka a vyplouvají na světlo v situacích jim podobných.

Já si při každém příchodu nového dítěte do třídy vzpomenu na svůj první den v mateřské škole a na dny, kdy jsem vedla do mateřské školy své dcery, ze kterých jsem jako máma měla obavy. Neuvěřitelné množství vzpomínek, které v nich zůstaly jsou výsledkem spokojeně prožitých let v mateřské škole, na které já jako rodič, vzpomínám jako na bezstarostné období. Viděla jsem spokojené holčičky, které se každý den těší na děti a paní učitelky. Přála bych si, aby takových dětí a rodičů bylo co nejvíce, aby děti které opouští mateřskou školu a chystají se do základní školy, mohly jednou v budoucnu potvrdit slova amerického spisovatele Fulghuma *„Všechno, co opravdu potřebuji znát o tom, jak žít, co dělat a jak vůbec být, jsem se naučil v mateřské škole“*. (Fulghum, 1991, str.9). Každodenní práce s předškolními dětmi mi dává možnost tato slova naplňovat. To je důvod proč jsem si vybrala jako téma mé bakalářské práce „Příprava dětí v MŠ na zahájení školní docházky.“

Vstup do školy představuje pro většinu dětí značnou zátěž. Velký počet dětí po vstupu do školy vykazuje různě intenzivní známky nepřizpůsobení. Učitelka na nich pozoruje, že nevydrží klidně sedět, otáčejí se, nevydrží se soustředit, stále si musí s něčím hrát apod. Dříve či později dítě nestačí tempu, nezvládá látku, začíná zaostávat. Subjektivní prožitky dítěte jsou často trpké a nepříznivě působí na vývoj jeho osobnosti. Neúspěch dítěte ve škole zpozorují i rodiče doma. Dítě odmítá chodit do školy, vrací se unavené, odmítá přípravu do školy, může dokonce dojít k tzv. syndromu neúspěšného dítěte – dítě si přestane věřit. Skutečnost, že většina dětí navštěvuje mateřskou školu, dává učitelkám možnost průběžnou diagnostikou odhalit drobné neurózy, poruchy chování, upozornit na možné poruchy učení, v neposlední řadě posoudit úroveň školní zralosti. Oproti ostatním odborníkům mají velkou výhodu – každodenní kontakt s dítětem.

Pozornost je třeba věnovat i tzv. rizikovým dětem, jsou to jedinci, u kterých můžeme předpokládat selhání ve škole např. z důvodu poruchy řeči, nepodnětného prostředí, sociálně slabších rodičů apod.

Cílem předškolní přípravy není dítě předem naučit číst a psát, ale zajistit maximální a harmonický rozvoj schopností, které mu umožní, aby dítě bylo – až přijde čas – při výuce bez větší námahy úspěšné.

„Dobry základ z předškolního období rozhoduje i o výsledcích v dalších třídách a vztahu ke vzdělání obecně.“ (Kutálková, 2005, str.11)

2 Předškolní dítě v současné společnosti

Žijeme v době, kdy civilizace rychle mění podmínky, ve kterých děti vyrůstají a které ovlivňují jejich vývoj. Množství znalostí, které už předškoláci vlivem médií, počítačů, ... v různých oblastech mají, je obdivuhodné.

Mnoho rodičů má však na dítě přehnané požadavky, které plynou z obavy rodičů ze selhání ve školní výuce, ze zkreslených představ, co by dítě mělo umět nebo co by si přáli, aby děti uměly.

Všichni rodiče mají radost z úspěchů svých dětí, v dobré víře jim poskytují maximum příležitostí, aby byly lepší. Často se setkáváme s tím, že rodiče s dítětem pospíchají rovnou z mateřské školy na nějaký kroužek. Bývá to angličtina, balet, tancování nebo některý sport, většinou fotbal, karate. Zapomínají však na to, že každý z nás potřebuje prostor pro neorganizované a neplánované činnosti. Dopřejme ho i dětem. Každé dítě si chce hrát. Hra je nejdůležitější a nejpřirozenější činností dítěte. Jejím prostřednictvím získává dítě zkušenosti se světem věcí, lidí, ale zároveň poznává samo sebe. Vychází z jeho možností, je pro něj přirozeně zvládnutelná, potvrzuje jeho dovednosti, přináší mu klid a vyrovnanost. Občas by stačilo zavzpomínat a připomenout si, jak jsme si hráli my. Zjistili bychom, že dítě ochuzujeme o to nejcennější – realizovat vlastní fantazii a naučit se fungovat ve společenství druhých lidí. „*Vychováváme děti pro dobu, kdy možná budou důležité nejen jejich vědomosti a dovednosti, ale také psychická odolnost, pružnost, zdatnost a komunikační dovednosti.*“ (Hoskovcová, 2006, str.7). Přejeme si, aby byly nejen zdravé, ale žily život plný přátelství a lásky, byly zvědavé, plné důvěry, hrdé na schopnosti, kterých samy dosáhly. Přejeme si, aby uměly odolávat prohrám a neúspěchům.

Měli bychom si uvědomit, že výchova není zasahování nebo náprava, když se dítě nechová správně, ale že jejím základem je vytváření podnětů pro zdravý psychický a tělesný vývoj, vytváření návyků a systematické učení dovednostem.

Mateřská škola je právě tím místem, které může ideálně zajišťovat rovnováhu mezi mírou nežádoucího omezování, kterou s sebou nese výchova. Slouží jako místo, kde se jedinec účelně adaptuje na vstup do života.

3 Předškolní období ve vývoji dítěte

Předškolním obdobím chápeme věk od 3 do 6-7 let. Je označován také jako období iniciativy, obdobím přípravy na život ve společnosti. Charakteristickým znakem je rozvoj pohybové aktivity, myšlení, řeči, smyslového a citového vnímání.

3.1 Kognitivní vývoj

Předškolní věk je období, kdy dítě testuje realitu a přesněji odlišuje od světa svých subjektivních přání a představ. Rozumové myšlení se začíná opírat o analytické myšlení, které dítěti umožňuje orientovat se ve světě kolem něho, v tvarech a dějích. Začíná chápat souvislosti a vztahy, diferencuje zvukovou a vizuální podobu slov. Při interpretaci dění v reálném světě přestává zkreslovat a pomáhat si fantazií. Je méně závislé na svých okamžitých přáních a potřebách, začíná svět chápat realisticky. Toto chápání světa znamená bezpečnější posuzování změn či stálosti, velikosti, množství, apod. Paměť se stává trvalejší a záměrnější, stále je spíše mechanická než logická. Toto období je obdobím zkvalitňování řečových dovedností. V období mezi

5-6 rokem by se řeč měla blížit projevu dospělých. Dítě používá všechny slovní druhy, mluví gramaticky správně, jeho slovní zásoba mu umožňuje souvisle, srozumitelně a smysluplně vyjádřit, co vnímá, prožívá a myslí. Dítě aktivně navazuje kontakt s dětmi i dospělými a dodržuje základní pravidla komunikace. Případná patlavost by podle možností měla být překonána ještě před vstupem do základní školy. Větší problémy bývají řešeny spolu s logopedem. Předškolní věk je obdobím rozmanitých dětských her, které jsou již kooperativní, rýsují se rozdíly v ženských a mužských rolích. Pro citovou a rozumovou rovnováhu předškoláka, jsou nutné představy a fantazie. V tomto věku, kdy se dítě začíná zajímat o souvislosti, hrají nezastupitelnou úlohu dospělí se svými zkušenostmi a trpělivostí. Měli by si uvědomit, že dítě se od nich učí různé způsoby vyjadřování a chování. Napodobování dítě později použije ve vlastním projevu.

3.2 Tělesný vývoj a motorika

V tomto období se mění tělesná konstituce dítěte. Baculatost se mění ve štíhlost, vznikají disproporce mezi růstem končetin, hlavy a trupu. Mluvíme o období

vytáhlosti, prodlužují se horní i dolní končetiny, pokračuje osifikace kostry, ve věku šesti let se dovršuje osifikace zápěstních kůstek, což má význam pro rozvíjení jemné motoriky. Pracujeme již s drobnými díly stavebnic, menšími korálky, zařazujeme rukodělné činnosti, cvičení s prsty (viz.praktická část). Předškolák, u kterého probíhá vývoj bez nápadností, sám vyhledává záměrně vedené činnosti a kreslení. Je vhodné zařazovat pravidelná, systematická, grafomotorická cvičení (viz. praktická část). U dítěte, které se úkolům v této oblasti vyhýbá bývá často příčina v opožděném grafomotorickém vývoji a je žádoucí začít cvičením jemné motoriky (viz. činnosti výše). Hrubá motorika se stále zlepšuje a zdokonaluje – zejména pohybová koordinace, větší hbitost a elegance pohybu. Pohyb je nejpřirozenější potřebou dítěte. Zručnost se projevuje v jeho soběstačnosti.

3.3 Emoční a sociální vývoj

Dítě předškolního věku potřebuje, více než kdy jindy, stabilní zázemí.

„Mezi významné potřeby tohoto období patří potřeba citového vztahu, potřeba sociálního kontaktu, společenského uznání emancipace, identity, seberealizace.“

(Mertin, Gillernová, 2003, str.15)

Předškolní období je důležité pro formování citových projevů. Děti dokážou už být kritické i samy k sobě. U zdravého dítěte převažuje pozitivní ladění, ubývá negativních emočních reakcí, ustupuje strach z neznáma. Po pátém roce si dítě začíná uvědomovat, že emoční prožitky mohou být složitější, že za určitých okolností mohou být např. lidé šťastní a pyšní. Teprve šestileté dítě chápe, že se lidé mohou cítit dobře i špatně, že se jim může něco líbit jen částečně atd. Od předškolních dětí se vyžaduje, aby svoje emoce ovládaly, samozřejmě především negativní emoce jako je strach, zlost, vztek, ...

Svou důležitost hraje postupné získávání sociálních citů. Společná hra, spolupráce, soucit, humor, pokládají základy vlastnostem, které umožňují jedinci zařadit se do společnosti. Zde jsou pokládány základy citového chování a prožívání. Nejvýznamnějším prostředím v tomto období zůstává rodina. Dítě potřebuje vidět každodenní interakci rodičů k formování pohlavní identity, aby bylo schopné přijmout rodiče vlastního pohlaví jako svůj vzor a rodiče opačného pohlaví pro pozdější volbu partnera. Důležitou roli pro předškoláka hraje i vazba s prarodiči.

I když prostředí rodiny zůstává privilegovaným zázemím, zdrojem jistoty a bezpečí, většina předškolních dětí se již dokáže zařadit do jiných sociálních skupin.

První instituce, s níž se dítě setkává a osvojuje si další sociální zkušenosti a dovednosti, bývá mateřská škola. Právě zde je prostor pro spolupráci, kooperaci, společnou hru, soucit i humor, rozvíjí se emoční inteligence, existuje celá řada her na její rozvoj (viz. praktická část). Jejím prostřednictvím získává kontakt s vrstevníky, přivyká autoritě, podřizuje se určitému řádu, vstupuje do společnosti jako samostatný jedinec. Předností mateřských škol je zajištění vývoje i dětem, kterým není z různých důvodů věnována péče v rodině.

Jaké mezilidské vztahy budou ve společnosti až tyto děti dospějí závisí na tom, v jakém prostředí budou vyrůstat.

4 Školní zralost

Pojem školní zralost zahrnuje způsobilost dítěte začít školní docházku z pohledu fyzického, psychického a sociálního. Langmeier (2006) se přiklání ke Komenskému a pokládá školní zralosti takový stav somato-psycho-sociálního vývoje dítěte, který:

- je výsledkem úspěšně dovršeného vývoje předchozího období útlého a předškolního dětství
- je vyznačen přiměřenými, fyzickými a psychickými dispozicemi pro požadovaný výkon ve škole a je doprovázen pocitem štěstí dítěte
- je dobrým předpokladem budoucího úspěšného školního výkonu a sociálního zařazení

Pro oblast psychickou je rozhodující úroveň vnímání, myšlení a vyjadřování dítěte. Psychická zralost je podmíněna zráním organismu. Psychomotorický vývoj je podmíněn dozráváním mozku. „... *definitivní poměr velikosti mozkových laloků se upravuje až po sedmém roce. Teprve tehdy je hotový strukturální základ pro nejvyšší funkce vyšší nervové činnosti. Do té doby je nejvyšší nervová činnost velmi neustálená.*“ (Machová, 2002, str.212)

Psychickou zralost můžeme chápat jako dosažení určité úrovně v oblasti poznávacích procesů. Úroveň fyzické zralosti posuzuje pediatr. Fyzická zralost zahrnuje – výšku, váhu, započetí růstu dlouhých kostí, počátek výměny zubů a kvalitu zdraví. V období vstupu do školy se mění tělesné proporce, změny vedou k dosažení „filipínské míry“ – šestileté dítě zpravidla dosáhne pravou rukou přes temeno hlavy a dotkne se levého boltce ucha. Výška a hmotnost je nejjednodušším, ale současně nejméně průkazným ukazatelem vyspělosti pro školu, neboť menší výška a hmotnost mohou být znaky vrozeně slabší konstituce. Od dítěte před nástupem do základní školy se očekává již určitá emoční stabilita, sebeovládání a plnění sociálních rolí.

Školní zralost můžeme chápat jako komplex schopností a dovedností dítěte, které dosahuje přirozeným vývojem a biologickým zráním příslušných struktur a funkcí. Vývoj vždy probíhá v interakci s vnějším prostředím, s řadou podnětů, záměrným a nezáměrným ovlivňováním.

Výuka dnes klade značné nároky na rozumovou vyspělost, ale i na pracovní motivaci, dostatečnou koncentraci, atd. Dítě, které začíná školní docházku si musí zvykat na rozdíly mezi činnostmi v mateřské škole a mezi pravidelným zaměstnáním

v základní škole, a proto musí dosáhnout takového stupně vývoje, aby bylo schopno s těmito rozdíly se vyrovnat.

4.1 Rozdíly mezi činnostmi v mateřské škole a základní škole

Mateřská škola:

- převažují spontánní hravé činnosti
- dítě do jisté míry má možnost volby hry, kterou si samo organizuje
- mateřská škola pracuje spontánně s dětskou pozorností
- dítě je málo omezováno v pohybu a v impulzivitě
- citové projevy vyjadřuje dítě spontánně

Základní škola:

- systematické zaměstnání podřízené stanovenému cíli
- pozornost cílená, záměrná
- bezpodmínečné podřízení kolektivu
- ovládání citů
- schopnost inhibice

„Na kvalitu zralosti pro školní požadavky můžeme působit v rodině přirozeným a zdravým životním stylem s dostatkem pohybu bez přebytku jídla, kvalitními podněty z aktivního způsobu života, kde není převaha trávení času před televizní a počítačovou obrazovkou.“ (Kotátková, 2008, str.114)

Co může udělat pro děti mateřská škola? Navazovat a prohlubovat na vzdělávání z rodiny, vyvažovat nedostatky zejména pokud je rodina problémová a obohacovat o podněty, které rodina poskytnout nemůže. Nabízet pestrou škálu činností k seberealizaci dítěte, může dítě systematicky připravovat na školu, dát prostor a možnost projevit se, souhlasit či oponovat, spolurozhodovat. Usilovat o skutečné partnerství a spolupráci.

4.2 Znaký školní zralosti

Pro posouzení školní zralosti jsou směrodatné tyto faktory:

- *Věk dítěte* – je prvním rozhodujícím kritériem - k nástupu do školy jsou zvány všechny děti, které dovrší k 31.srpnu šesti let. Většina dětí kolem šestého roku života dozrává pro školní docházku. Chlapci oproti dívkám pomaleji
- *Zralost smyslového vnímání* – zrakové a sluchové – dítě by mělo umět rozeznat první hlásku ve slově, uvnitř slova, počet slabik ve slově, rozlišit detaily, odlišit tvary, rozpoznat zrcadlově převrácené obrázky
- *Zralost rozumová* – dítě by mělo umět rozlišit základní a doplňkové barvy, orientovat se v prostoru, mělo by zvládnout základní orientaci v čase a v ročních obdobích, mělo by mít základní početní představy, mělo by být schopno třídit předměty podle tvaru, velikosti, barvy, řešit jednoduché labyrinty, vědět z čeho jsou věci kolem nás, z čeho se vyrábějí, používat pojmy nadřazené a podřazené
- *Zralost grafomotoriky* – zaměříme se na držení tužky, štětce, zda je schopno napodobit určitý tvar a poté písmeno či číslici, zda je schopno spojit body.
- *Komunikace*- všímáme si jak dítě komunikuje, jak reaguje, zda dítě dokáže vyřídit vzkaz a formulovat otázku, zda umí vyprávět příhodu a jakou má slovní zásobu, jak vyslovuje
- *Lateralita* – kromě lateralit ruky se zjišťuje lateralita párových orgánů, dominance ruky a oka je významná pro psaní a čtení
- *Paměť* – dítě by si mělo zapamatovat písničku a básničku, přibližně šest až sedm slov nebo čísel
- *Pozornost* – dítě by mělo zvládnout vyslechnout v klidu pohádku, dokončit hru, vypracovat úkol
- *Zralost emoční* – emoční prožívání je charakteristické větší stabilitou a vyrovnaností, rozvíjí se emoční inteligence, dítě začíná ovládat své citové projevy, nevzteká se při hře, nepláče při loučení s matkou, přiměřeně kontroluje city a impulsy, mělo by být schopno odložit svá přání, je-li to nutné
- *Zralost pracovní* – dokončuje drobný úkol, i když ho nebaví, umí uložit hračky
- *Sebeobsluha* – dítě se umí obléknout, jíst příborem, dojít samostatně na toaletu
- *Zralost sociální* – socializace se neprojevuje jenom změnou chování, ale i rozvojem prožívání a hodnocení, rozvojem sebehodnocení a specifickým rozvojem sebepojetí. V tomto období se děti učí novým sociálním dovednostem. Rozvíjí se zralejší způsoby interakce a komunikace s jinými lidmi než jsou rodiče. Většina předškolních dětí je schopna se samostatně zařadit do sociálních skupin, jejichž součástí nejsou rodiče ani

jiní příbuzní. Předškolní dítě získává další sociální role – role vrstevníka, kamaráda, žáka. Signálem sociální zralosti je odloučení se na určitou dobu od rodičů.

(Činnosti rozvíjející tyto oblasti viz. praktická část)

5 Pedagogická diagnostika v souvislostech přípravy na vstup do školy

Individuální přístup k dítěti ukazuje, že význam učitele některých činností a funkcí bude stoupat. Patří mezi ně i diagnostické činnosti.

„Diagnostická činnost je zpravidla chápána jako souhrn operací, postupů a technik, které vyúsťují do stanovení diagnózy stavu jedince, a to v závislosti na tom, co je třeba zjišťovat (individuální zvláštnost jedince, příčiny těchto zvláštností, příčiny odchýlného vývoje od věkové normy, dosažený stupeň vývoje).“

(Dvořáková, 2006, str.17)

Dobrá a přesná diagnostika dítěte znamená pro učitelku dovednost porozumět vnitřnímu světu dítěte, vysvětlit chování a jednotlivé činy dítěte. Vychází ze základních otázek:

- kdo je toto dítě
- proč se chová tak, jak se chová
- proč reaguje právě tak a ne opačně
- co je příčinou tohoto chování dítěte

Osobnosti dítěte obvykle poznáváme v nějaké činnosti. Činnost je vždy podmíněna konkrétní situací

5.1 Metody diagnostiky používané v MŠ

Učitelky mateřských škol, jako nezaújaté osoby, dokážou diagnostikovat varovné signály. V každodenním styku s dětmi a jejich rodiči a v průběhu vzdělávací práce využívají běžných diagnostických metod, jimiž získávají informace o zdraví dítěte, hrubé i jemné motorice, kvalitě jazykového projevu, sociabilitě, intelektu, vstupně osvojených návyků nebo emocionalitě. Mezi tyto metody patří – rozhovor, pozorování, analýza hry, rozbor výsledků i průběhu hry. Tyto běžně používané metody doplňují rozhovorem s rodiči, v němž si upřesňují informace o zázemí dítěte, o sourozencích, o rodičích, o dalších individuálních vlastnostech. Učitelky mateřských škol pedagogickou diagnostiku realizují cíleně a na jejím základě plánují vzdělávací činnosti.

5.1.1 Rozhovor

Rozhovor patří mezi nejužívanější, ale zároveň nejobtížnější diagnostické metody. Do značné míry závisí na tom, co dítě dovede, či nedovede říci. Učitelka musí pružně reagovat na odpovědi dítěte. Rozhovor může mít podobu rozhovoru volného nebo řízeného, to v případě, kdy učitelka vede dítě nebo rodiče záměrně volenými otázkami. Rozhovor s rodiči by měl být veden jako rozhovor s rovnocenným partnerem v klidném prostředí, s přesvědčením rodičů, že snahou je nalézt optimální řešení pro dítě.

5.1.2 Pozorování

Pozorování je jednou z nejdůležitějších a nejdostupnějších metod, které vychází ze záměrného plánovitého vnímání, které sleduje stanovený cíl. Učitelka má možnost sledovat dítě v průběhu celého dne, týdne, měsíce, ... Cílem pozorování je formulace hypotéz, popis faktů a prověřování a na základě tohoto rozhodnout o optimálním vedení dítěte. Měli bychom si uvědomit, že na základě jednoho pozorování nelze vyvozovat závěry. Přesnost závěrů se zvyšuje s počtem cílených pozorování dítěte. Velkou diagnostickou hodnotu mívají výsledky, které pozorovatel získá porovnáním projevů dítěte v standardních, konfliktních a neobvyklých situacích. Při pozorování by měl pozorovatel dodržet:

- Pozorování musí být objektivní – neovlivněné pozorovatelem.
- Pozorování má být pravdivé- k pozorované osobě přistupujeme bez sympatií nebo antipatií, bez očekávání.
- Pozorování má probíhat v různých situacích.
- Před pozorováním je třeba se seznámit se všemi dostupnými údaji o dítěti.
- Pozorování by mělo být nenápadné.

5.1.3 Analýza výtvorů, výkonů a výsledků

Tato metoda je důležitým zdrojem informací. Zabývá se rozbořením již hotového. Učitelka každodenně hodnotí výkony dětí v oblasti pohybových dovedností, jazykových schopností, pracovních dovedností, hudebních dovedností apod. Hodnocením a analýzou chybných, či např. nadprůměrných výkonů může přizpůsobit další vzdělávací plán ať už individuální, či skupinový. Zjišťuje-li učitelka průměrné

výsledky u většiny dětí, nelze chybu hledat pouze u dětí, ale též u učitelky. Je možné, že např. zvolila náročnou písničku a děti si nemohou zapamatovat slova atd.

5.1.4 Portfolio

Je uspořádaný soubor prací- výkresy, pracovní listy, fotografie, které dokumentují některé pracovní, pohybové, divadelní a další aktivity dítěte. Nemusí to být pouze práce dítěte, ale také názory a komentáře jiných lidí k ukázkám práce dítěte. Portfolio umožňuje sledovat vývoj dítěte, jeho pokroky za určité pracovní období.

6 Příprava dítěte pro vstup do ZŠ

Osobní a životní úroveň každého jedince závisí podstatnou měrou na tom, jaké vzdělání získá. Mateřská škola je prvním důležitým krokem na této cestě. Charakter učení v mateřské škole je odlišný od všem následujících stupňů, zejména svým důrazem na situační učení, ale i v mateřské škole bez pečlivého, plánovaného a strukturovaného kurikula hrozí nebezpečí, že důležitých cílů nebude dosaženo. Tvořivé kurikulum předpokládá znalosti vývojové fáze dítěte.

6.1 Současné pojetí předškolního vzdělávání v souvislostech s RVP PV

K tomu, aby dítě přešlo pomyslný most mezi mateřskou školou a základní školou plynule, potřebuje určitou vybavenost. Proto se příprava na školu odehrává jako každodenní samozřejmá součást v běžných životních situacích. Institucionální předškolní vzdělávání má doplňovat rodinnou výchovu a pomáhat zajišťovat dítěti takové prostředí, které mu umožní aktivní rozvoj a učení. Má usnadňovat dítěti další životní i vzdělávací cestu. Pro dítě má předškolní vzdělávání být příjemnou a radostnou zkušeností.

6.1.1 Charakteristika RVP PV

Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání (RVP PV) je netradiční program, který představuje komplexní projekt obecného formálního i neformálního kurikula, podle kterého se předpokládá vytvoření školního vzdělávacího programu (ŠVP). Směr vzdělávacího působení v mateřské škole naznačují v RVP PV hlavní principy vzdělávací práce a těmi jsou:

- přijmout vývojová specifika dětí předškolního věku
- respektovat individuální možnosti a potřeby dítěte
- zajistit všem dětem odpovídající a srovnatelný pedagogický účinek vzdělávací práce
- zaměřovat se na kvalitu předškolního vzdělávání v té míře, aby děti postupně nabývaly a zkvalitňovaly své schopnosti a dovednosti
- dát prostor mateřské škole zvolit si různé formy a metody práce pro vzdělávání dětí s ohledem na regionální podmínky

6.1.2 Rámcové cíle a klíčové kompetence předškolního vzdělávání

Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností schopnou zvládat nároky života, které jsou na běžně kladeny. Proto by měli pedagogové v předškolních zařízeních vycházet z individuality dítěte předškolního věku a sledovat následující rámcové cíle:

- **rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání**
- **osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost**
- **získání osobní samostatnosti a schopnosti projevovat se jako samostatná osobnost působící na své okolí**

Pokud budou tyto cíle naplňovány a vzdělávání bude zasahovat zároveň do oblasti hodnot, postojů a poznatků, směřuje vzdělávání k utváření klíčových kompetencí. Klíčové kompetence představují výstupy dosažitelné v předškolním věku. Obecně jsou formulovány jako „*soubory činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů, které se propojují a doplňují.*“ (RVP PV, 2004, str.11)

Za klíčové kompetence v předškolním věku jsou považovány:

- 1) **kompetence k učení**
- 2) **kompetence k řešení problémů**
- 3) **kompetence komunikativní**
- 4) **kompetence sociální a personální**
- 5) **kompetence činnostní a občanská**

6.1.3 Vzdělávací obsah předškolního vzdělávání

Vzdělávací obsah představuje vnitřně propojený celek, členěný do několika vzdělávacích oblastí. Jednotlivé oblasti se vzájemně prolínají. Čím je propojení oblastí úplnější a dokonalejší tím bude vzdělávání přirozenější a účinnější. Mluvíme o uspořádání do těchto oblastí.

Biologické - Dítě a jeho tělo

Záměrem této oblasti je podporovat růst a neurosvalový výkon, podporovat fyzickou pohodu, rozvíjet pohybové a manipulační dovednosti, učit sebeobsluhy, zlepšovat tělesnou zdatnost a vést dítě ke zdravému životnímu stylu.

Psychologické - Dítě a jeho psychika

Záměrem této oblasti je podpora duševní pohody, psychické zdatnosti a odolnosti, rozvoj intelektu, jazyka a řeči, rozvoj poznávacích procesů, citů, vůle, jeho sebepojetí,

kreativity, stimulace a rozvoj vzdělávacích dovedností, povzbuzení v dalším poznávání, rozvoji a učení.

Interpersonální - Dítě a ten druhý

Záměrem této oblasti je podporovat utváření vztahů k ostatním dětem a dospělým, posilování a obohacování jejich vzájemné komunikace a zjišťování pohody v těchto vztazích.

Sociálně-kulturní – Dítě a společnost

Záměrem této oblasti je uvést dítě do pravidel společného soužití s ostatními lidmi, do světa materiálních a duchovních hodnot, do světa kultury a umění. Má dítěti pomoci osvojit si potřebné dovednosti, návyky a postoje, umožnit mu utvářet společenské hodnoty ve svém sociálním prostředí.

Enviromentální -Dítě a svět

Záměrem této oblasti je utvořit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí, vytvořit elementární základy pro odpovědný postoj dítěte k životnímu prostředí.

6.1.4 Podmínky předškolního vzdělávání

Základní podmínky, které je třeba při vzdělávání dodržovat, jsou legislativně dány právními normami. V RVP PV je pamatováno i na vymezení podmínek nezbytných pro spokojenost dětí i rodičů. „*Podmínky předškolního vzdělávání a života v mateřské škole mají jednoznačně sloužit k vytváření takového společného života, který je naplněn péčí o děti i jejich vzdělávání, a zajistí na prvním místě jejich potřeby bezpečí, pohodu, dostatek podnětů a pozitivní atmosféru.*“ (Kořátková, 2008, str. 138).

Mezi takové podmínky patří věcné podmínky, sociální a organizační, podmínky spolupráce s dalšími partnery.

II PRAKTICKÁ ČÁST

1 Úvod

Tato část bakalářské práce se zabývá přípravou dítěte na vstup do základní školy, která probíhá na naší mateřské škole. Na základě průběžné pedagogické diagnostiky, individuálního vzdělávacího plánu a portfolia dítěte se soustředíme na individuální přípravu v jednotlivých oblastech. Na tématickém bloku „Škola na nás volá“, který je součástí praktické části, je ukázka činností a pomůcek v průběhu celého dne v mateřské škole, které rozvíjejí znalosti a dovednosti potřebné pro úspěšné zvládnutí první třídy.

2 Příprava dítěte a vstup do základní školy v naší mateřské škole

Záměrem naší mateřské školy je naplňovat slova Evy Opravilové, že příprava na školu se odehrává jako samozřejmá každodenní součást v běžných životních situacích, jako přirozené podněcování schopností, které jsou vývojově neopakovatelné a nenahraditelné. Celý obsah výchovně vzdělávací práce, naplňuje cíle RVP PV, tím nám dává možnost tento záměr realizovat.

K tomu, aby přechod dítěte z mateřské školy do základní školy byl plynulý, potřebuje dítě určitou vybavenost. Rodiče se právě v tomto období přípravy na školu zamýšlejí nad schopnostmi a dovednostmi svých dětí. Tato doba bývá dobou, kdy se nejvíce rozvíjí spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou. Společně se snažíme nacházet, co dítěti dopomáhá nejen k úspěšnému startu do první třídy, ale i ke spokojenému a lidsky hodnotnému životu.

2.1 Charakteristika mateřské školy

V současné době jsme sedmitřídní městská mateřská škola. Objekt mateřské školy se nachází ve středu sídliště. Přestože máme velkou zahradu, která obklopuje mateřskou školu ze všech stran, chybí nám každodenní kontakt s volnou přírodou. V letošním školním roce navštěvuje mateřskou školu 158 dětí, které jsou rozděleny do dvou tříd předškolních a pěti smíšených tříd. Výchovně vzdělávací práce probíhá podle školního vzdělávacího plánu, který je dále rozpracován do třídních vzdělávací plánů a je v souladu s RVP PV. (příloha č.1)

2.2 Diagnostika rozvoje jednotlivých schopností a dovedností dítěte

Vycházíme z toho, že diagnostika nám poskytuje informace o předběžných znalostech dítěte, o způsobu, jakým se učí, umožňuje učitelce poznat nakolik jsou nové získané poznatky přijímány jako přiměřené pro něj smysluplné, Zvolili jsme diagnostiku dětí, kterou provádíme přímým a systematickým pozorováním, analýzou rozboru výsledků dětí a porovnáváme je s informacemi od rodiny. Diagnostika je časově rozvržena na počáteční, průběžné a závěrečné hodnocení, jejím cílem je co nejdříve a nejlépe poznat silné a slabší stránky dítěte.

Počáteční hodnocení (září) – jde o první seznámení s dítětem, zjišťujeme jaké má dítě zájmy, vědomosti, abychom si mohli připravit učební programy pro celou třídu.

Průběžné hodnocení (říjen-květen) – umožňuje sledovat vývoj dítěte, a tak přizpůsobovat činnosti potřebám dětí. Ukazuje učitelce, v jaké oblasti a u kterého dítěte, je zapotřebí individuální práce.

Závěrečné hodnocení (červen) – umožňuje učitelce posoudit, jak na tom každé dítě je, pomůže učitelce při sestavování individuálního vzdělávacího plánu (IVP) pro děti s odkladem školní docházky.

K přehledné diagnostice využíváme záznamové archy, do kterých zaznamenáváme stupeň rozvoje jednotlivých schopností a dovedností, které sledujeme na škále: nezvládá, zvládá s dopomocí, zvládá samostatně.

- *Nezvládá* – dítě činnost neplní ani s podporou, je nad jeho možnosti
- *Zvládá s dopomocí* – dítě potřebuje opakované vysvětlení, potřebuje větší podporu od dospělého, např.: rozumí, správně vykoná činnost, ale nepojmenuje (pokud je pojmenování součástí úkolu)
- *Zvládá samostatně* – dítě po vysvětlení správně splní úkol, vykoná požadovanou činnost

Při diagnostice spolupracují učitelky na třídách, k jednotlivým stupňům rozvoje zapisujeme datum, popřípadě zapisujeme postřehy a nápady, kterých si u dítěte v dané oblasti všimneme.

Jméno: Anetka X

Datum narození: 02.09. 2003

	Hrubá motorika	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
1	Skok sounož	3			únor 2004 ano
2	Překročí nízkou překážku	3			únor 2004 ano
3	Chůze po schodech nahoru – střídá nohy	3			únor 2004 ano
4	Stoj se zavřenýma očima	3,5			
5	Přeskok přes čáru	3,5–4			ano
6	Chůze po schodech dolů – střídá nohy	4			ano
7	Přejde po čáře	4–5			
8	Stoj na špičkách s otevřenýma očima	4–5			
9	Poskoky na jedné noze	4–5			
10	Chůze po mírně zvýšené ploše	4–5			
11	Přejde přes kladinu	5			
12	Přeskočí snožmo nízkou překážku	6			

	Jemná motorika	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
13	Manipulace s drobnými předměty (navlékání korálků, zasouvání kolíků do otvorů...)	3–4		únor 2004	březen 2004
14	Stříhání	4	květen 2004	leden 2004	duhna 2004
15	Otevírání dlaně postupně po jednom prstu	4			
16	Dotkne se bříškem každého prstu na ruce bříška palce	5			
17	Další činnosti:				

	Hmatové vnímání (taktilní percepce)	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
18	Pozná hmatem výrazně odlišné hračky	4			ano
19	Pozná hmatem zvířátka (vel. 10 cm)	4–5			
20	Rozliší různé povrchy, materiály	5			
21	Pozná hmatem geometrické tvary	5–6	pouze bruh		

*při nástupu do MŠ
ji Anetka pokylová, sílová,
všechny činnosti ji rozumí*

	Spontánní kresba	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
22	Kreslení nevyhledává				
23	Čáranice	2			
24	Pojmenování čáranice	2,5–3,5			
25	Hlavonožec	3–4			ano
26	Postava (hlava, trup, končetiny)	4–5		ano	
27	Přibývající detaily:	5–6			
28	Různorodost námětů, nejčastěji kreslí: <i>princezny</i>				

raději rybníčky omalovánky

	Grafomotorické prvky	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
29	Čára svislá	3			ano
30	Čára vodorovná	3			ano
31	Kruh	3–3,5			ano
32	Spirála	4–4,5		ano	
33	Vlnovka	4–5			
34	Šikmá čára	4–5		ano	
35	„Zuby“	5,5			
36	Horní smyčka	5,5			
37	Spodní smyčka	5,5–6			
38	Horní oblouk s vratným tahem	6			
39	Spodní oblouk s vratným tahem	6			

	Návyky při kreslení	
40	Držení tužky	<i>špatně drží tužku</i>
41	Postavení ruky	
42	Uvolnění ruky, tlak na podložku	<i>rychlý pohyb</i>
43	Plynulost tahů	

	Vizuomotorika	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
44	Čára mezi dvěma liniemi (dráhy)	4			
45	Jedna linie (rozcvičovací cviky)	4,5–5			
46	Překreslí obrázek podle předlohy	6			

• *nuada kreslí*

	Laterality ruky	pravá ruka	levá ruka	ruce střídá
47	Navlékání korálků		X	
48	Zasouvání kostek do otvorů		X	
49	Skládání mozaiky z korálků, či hříbečků		X	
50	Roztáčení káči			
51	Zvonění zvonečkem		X	
52	Gumování		X	
53	Hod míčem		X	
54	Kutálení míče, trefování kuželek			
55	Šroubování uzávěrů lahví			
56	Šroubování matic			
57	Zatloukání kladívkem			
58	Hra s pískem – používání lopatky		X	
59	Zvedání kbelíčku s pískem			
60	Stříhání		X	

	Laterality oka	pravé oko	levé oko	oči střídá
61	Dívání se do kukátka, krasohledu			
62	Dívání se do lahvičky			
63	Dívání se do klíčové díry			

	Laterality	věk	nevyhraněná	vyhraněná, praváctví, leváctví
64	Ruky	35	X	leváctví
65	Oka			

*Od nástupu do MŠ se projevuje
jako levák, rodiče potvrdí,
že už od malého věku.*

	Barva	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
1	Přiřadí barvu (základní barvy)	3			ano
2	Na pokyn ukáže požadovanou barvu	3,5			ano
3	Pojmenuje barvu (základní)	4			ano
4	Přiřadí odstíny barev	5			ano
5	Pojmenuje odstíny barev	6			ano

	Figura a pozadí	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
6	Vyhledá známý předmět na obrázku	3			ano
7	Vyhledá objekt na obrázku podle předlohy	3,5			ano
8	Vyhledá známý objekt na pozadí	4-5		každý 2008	
9	Odliší dva překrývající se obrázky	4-5		prošívka 2008	
10	Sleduje linii mezi ostatními liniemi	5,5	každý 2008	udav 2009	
11	Vyhledá tvar na pozadí	6			

	Zrakové rozlišení (zraková diferenciace)	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
12	Odliší výrazněji jiný obrázek v řadě	3,5			ano
13	Odliší obrázek v jiné velikosti	3,5			ano
14	Odliší jiný obrázek v řadě	4,5			ano
15	Odliší obrázek v řadě lišící se horizontální polohou	4,5-5			ano
16	Odliší obrázek v řadě lišící se detailem	5		každý 2008	
17	Odliší shodné a neshodné dvojice lišící se detailem	5			ano
18	Odliší obrázek lišící se vertikální polohou	5,5-6			
19	Vyhledá dva shodné obrázky v řadě	5,5-6			ano
20	Odliší shodné a neshodné dvojice lišící se vertikální polohou	5,5-6			

• Anetla ráda dělá sama,
i když se jí někdy potřebuje pomoci.

	Část a celek (zraková analýza a syntéza)	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
21	Poskládá obrázek ze dvou částí	3–3,5		<i>ano</i>	
22	Poskládá obrázek ze čtyř částí	3,5–4			
23	Poskládá obrázek z několika částí	4		<i>ano</i>	
24	Složí tvar z několika částí na předlohu	5			<i>ano</i>
25	Složí tvar z několika částí podle předlohy	5,5		<i>možná 2008</i>	
26	Doplňuje chybějící části v obrázku	5,5–6			

	Zraková paměť	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
27	Pamatuje si tři předměty; pozná, který chybí	4		<i>přes 2008</i>	
28	Pamatuje si tři obrázky; pozná, který chybí	4,5		<i>ano</i>	
29	Ze šesti obrázků si tři pamatuje	5			<i>ano</i>
30	Poznává viděné obrázky	5–6			<i>ano</i>
31	Umístí obrázky na místo	6			

	Pohyby očí na řádku	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí (s připomenutím)	zvládá samostatně
32	Jmenuje objekty zleva doprava	5		<i>ano</i>	<i>ano</i>
33	Vyhledá daný první objekt ve skupině zleva doprava	5,5–6		<i>ano</i>	<i>ano</i>

- nerada skládá puzzle, ale nedělají ji zvláštní problémy.*

	Vnímání prostoru, pojmy	věk	nezvládá	ukáže v prostoru, na sobě	ukáže na formátu	pojmenuje
1	Nahoře, dole	3				ano
2	Předložkové vazby na, do, v	3-4				ano
3	Níže, výše	3,5-4				
4	Vpředu, vzadu	4				ano
5	Předložkové vazby před, za, nad, pod, vedle, mezi	4-5				kdě 2008 mehl
6	Daleko, blízko	4-5				ano
7	První, poslední	4,5				ano
8	Uprostřed, prostřední, předposlední	5	kdě 2008			
9	Orientace v okolí – dítě ví, jak se jde do obchodu, do školy...	4- 5				ano
10	Hned před, hned za	5	kdě 2008			leden 2009
11	Vpravo, vlevo na vlastním těle	5	kdě 2008			
12	Vpravo, vlevo – umístění předmětu	5-5,5	proh 2008			
13	Vpravo nahoře – dvě kritéria	6				
14	Vpravo, vlevo na druhé osobě	7,5-8				

s pomocí
přehledu

	Sluchová analýza a syntéza	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
23	Roztleská slovo na slabiky	4			ano
24	Zvládá rozpočítadla	4			ano
25	Z trojice slov najde rýmující se dvojici	4,5-5		říjen 2008	
26	Určí, zda se dvě slova rýmují	4,5-5			
27	Vyhledá rýmující se dvojice	5		listopad 2008	
28	Určí počet slabik	5			
29	Určí počáteční hlásku slova	5	květen 2008	leden 2009	
30	Určí slova začínající danou hláskou	5-5,5	květen 2008		
31	Určí poslední souhlásku ve slově (les)	5,5-6	leden 2009		
32	Slovní kopaná	6-7			
33	Určí poslední samohlásku ve slově	6-7			
34	Určí, zda slovo obsahuje danou hlásku	6-7			
35	Z hlásek složí slovo (uzavřenou slabiku: p-e-s)	6-7			
36	Jednoslabičné slovo analyzuje na hlásky (myš)	6-7			
37	Z hlásek složí dvouslabičné slovo (k-o-l-o)	7			
38	Dvouslabičné slovo analyzuje na hlásky (voda)	7			

	Vnímání rytmu	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
39	Určí, zda dvě krátké rytmické struktury jsou shodné	4			ano
40	Určí, zda dvě delší rytmické struktury jsou shodné	5			ano
41	Napodobí rytmus (2-4 tóny, více)	5- 6			ano
42	Zvládá záznam krátké rytmické struktury	5,5-6		ano listopad 2008	
43	Zvládá záznam delší rytmické struktury	6			

• projevuje se velký zájem o všechny činnosti spojené s hudbou

	Sociální dovednosti	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
1	Dokáže se odloučit od matky	3-4			ano
2	Projevuje zájem o ostatní děti	3-4			ano
3	Postupně se učí ovládat své chování a brát v úvahu ostatní děti	3-4			ano
4	Postupně chápe, v čem spočívá střídání, ale ne vždy je schopné a ochotné ho dodržet	3-4			ano
5	Začíná kooperovat s dětmi, respektovat je (učí se počkat, až na něj přijde řada, chápe, že je nutné se rozdělit...)	3-4			ano
6	Zvyká si říkat „děkuji, prosím, dobrý den, na shledanou...“ (zpočátku jako odezvu, po připomenutí, ještě neužívá spontánně)	3-4			ukládá od začátku
7	Postupně se učí chápat a dodržovat pravidla chování a jednání (neublížovat si navzájem, umět navázat kontakt, poprosit, požádat...)	3-4			dodržuje od začátku
8	Projevuje soucit, poskytuje útěchu (výrazem, gestem, slovně...)	3-4			
9	Poprosí o pomoc, když má problém	3-4			
10	V případě konfliktu se uchyluje spíše ke slovním než tělesným výpadům	3-4			konfliktem se vyhlídá
11	Rádo se kamarádí (případně uzavírá přátelství s jedním či dvěma dětmi)	4-5			ano
12	Vůči mladším dětem projevuje náklonnost, chová se ochranně	4-5			
13	Umí se vcítit do druhého, myslet na něj, podělit se, půjčit, dávat dárky...	4-5			ano
14	Vesměs dodržuje základní pravidla slušného chování a zdvořilostní pravidla	4-5			ano
15	Domluví se s ostatními (umí vyjádřit svoje nápady, potřeby, požádat o něco, dokáže hájit svůj názor...)	4-5			ano
16	Spolupracuje, zapojuje se do činností ve skupině a vzájemně pomáhá	4-5			ano
17	Umí počkat, až na něj přijde řada	4-5			ano
18	Dokáže přijmout, že jiné dítě získá pozici, výhody, pozornost, kterou mělo ono samo před chvílí	4-5			
19	Správně reaguje na pokyny autority (na prosbu, požadavek, zákaz, je přístupnější argumentům dospělého...)	4-5			

• aneta 600+
• aneta je velmi kamarádková, přívětivá, laskavá

	Oblékání	věk	nezvládá	zvládá s dopomocí	zvládá samostatně
15	Rozepne si zip	3			ano
16	Stáhne a natáhne si kalhoty	3			ano
17	Stáhne a natáhne si tričko, svetr, když ho má z poloviny na hlavě	3			ano
18	Rukama si zuje boty	3		ano 2006	
19	Obleče a vysvěle si jednoduché oblečení (tričko, tepláky...)	3-4		ano 2006	leden 2006
20	Obleče a vysvěle si ponožky	3-4	leden 2004	květen 2004	leden 2008
21	Zapne si boty na suchý zip	3-4			ano
22	Rozepne lehce rozepnutelné knoflíky	4		leden 2004	
23	Samostatněji se obléká a svléká	4			ano
24	Samostatněji se obuje a vyzuje (bez zavázání tkaniček)	4			ano
25	Snaží se ukládat věci na správné místo	4			ano
26	Samostatně se obleče bez zavazo- vání bot	5			ano
27	Zvládá zapínání a rozepínání knoflíků	5			ano
28	Složí a uloží věci na příslušné místo	5			ano
29	Rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu	5			ano
30	Pozná svoje oblečení	5			ano
31	Zkouší zavazovat tkaničky	5		květen 2008	ano
32	Zapíná zip	5			ano
33	Obrací oděv, když je naruby	6			ano
34	Dokáže pojmenovat jednotlivé druhy a části oblečení a zvolit vhodné oblečení a obuv podle počasí a podle příležitosti	6			ano

leden 2006

Sebeobsluha - samostatnost

- stále se pokouší a nové věci,
klouby, má od odrahu klouby
co sama dokáže.

květen 2008 - úplně samostatná, nepotřebuje
pomoc ani se zapínáním zipu
a tkaničkami.

2.3 Portfolio dítěte (příloha č.2)

Obsah portfolia:

- 1) Záznamy o dítěti: poznámky o nástupu dítěte do mateřské školy, stručná charakteristika dítěte
- 2) Výsledky činností 3,5-4 roky:
 - obrázek lidské postavy
 - omalovánky
- 3) Výsledky činností 4-5 let:
 - lidská postava
 - grafomotorické cvičení
- 4) Výsledky činnosti 5-6 let:
 - lidská postava „To jsem já“
 - obrázek rodiny
 - grafomotorická cvičení
 - dověření půleného obrázku – zvířátko

Portfolio využíváme jako jednu z možností při diagnostice dítěte jako materiál pro stanovení dalšího individuálního rozvoje dítěte.

2.4 Individuální vzdělávací plán dítěte

1) Jméno: Anetka X

2) Datum narození: 02.09. 2003

3) Základní údaje o dítěti, pedagogická diagnóza učitelky mateřské školy:

Anetka je drobné postavy, dobře navazuje kontakt, pochází z bezproblémové, výborně spolupracující rodiny. Nemá žádné sourozence. Při činnostech nevyžaduje zvláštní pozornost, kresba a grafomotorika jsou na nižší úrovni, přetrvává špatný úchop psacího náčiní, který si ale sama dokáže uvědomit, slovní zásoba odpovídá věku, přetrvává špatná výslovnost R, Ř a sykavek, prozatím má problémy s počátečními a konečnými písmeny ve slovech. Anetka navštěvuje pravidelně logopeda. Vzhledem k tomu, že se rodina bude v létě stěhovat do jiného města a pro Anetku by to znamenalo přivykat si v září na kolektiv v nové mateřské škole a další školní rok hned na kolektiv dětí v základní škole, uvažují rodiče o možnosti dát Anetku do základní školy o rok dříve. Protože zatím neznáme doporučení z pedagogicko-psychologické poradny, vycházíme

z naší pedagogické diagnostiky a zaměřujeme se u Anetky hlavně na oblasti, které se nám jeví jako problémové.

4) Konkrétní úkoly:

- a) zrakové vnímání a rozlišování – prohlížení knih, časopisů, hledání rozdílů, porovnávání tvarů, rozstříhávání obrázků, stavění podle plánek, jak to šlo za sebou, obrázkové bludiště.
- b) artikulační obratnost – hravou formou říkadla, básně, zpěv, dramatizace, vymýšlení rýmů, práce s logopedickou asistentkou – zástupkyně ředitelky
- c) sluchová analýzy – poslech pohádky, říkadla. Je důležité poslouchat skutečný hlas ne reprodukováný, poznávání zvuků (šustí papírem, klepe na okno, zadupe,...), rytmická cvičení (vytleskávání slov), sluchová orientace, slovní řady (v zimě si obleču....postupně přidáváme slova), nácvik fonematického sluchu – pokud změníme hlásku, změní se význam slova (např.: med – led)
- d) motorika, grafomotorika – navlékání korálků, zapínání knoflíků, omalovánky, modelování, dokreslování pracovních listů

5) Pomůcky: dětské knihy, časopisy, pracovní listy, půlené obrázky, stavebnice, trojhranné pastelky, ...

6) Spolupráce rodičů – po dohodě a konzultaci s rodiči bude Anetka stále docházet k logopedovi, nenásilně procvičovat grafické cviky, navštíví pedagogicko-psychologickou poradnu.

3 Rozvíjení dovedností podporujících přípravu dítěte na vstup do základní školy

3.1 Rozvíjení hrubé motoriky

Hrubá motorika je vše, co souvisí s obratností a pohybem. Nejlépe ji rozvíjíme v přirozených herních situacích, jako je např.: skákání, rytmizační cvičení, při běhu, pobytu venku, chytání a házení míče, apod.

Činnosti rozvíjející hrubou motoriku:

- *Lezení* – je součástí her a imitačních činností, lezení po kolenou se snažíme změnit na lezení v podporu dřepmo.
 - přelézání přes překážky
 - prolézačky
- *Chůze* – přirozený pohyb těla, chůze po schodech, vystupování po žebříku, chůze vpřed, vzad, se zpěvem po špičkách, ve dvojicích, v zástupu.
 - děti jdou vedle sebe, první mění rytmus, směr druhé dítě se přizpůsobuje
 - děti se pohybují chůzí po třídě, každý s každým se zdraví (tlesknutím, podáním ruky, pohlazením)
- *Běh* – dítě v předškolním období preferuje běh oproti chůzi, běh je součástí her, vytrvalosti a tím aerobním zdatnosti
 - Ledová princezna/princ – děti hrají honičku, princezna/princ honí, koho se dotkne zmrzne, jiné dítě (sluníčko) obíhá zmrzlé děti a dotykem je oživuje
 - Autíčka stop – děti běhají po třídě, zvednutý červený praporek – STOP, zvednutý zelený praporek – JEDEME
- *Skoky* – na místě, do předu, do dálky, do výšky, přeskoky přes překážky
 - Na kouzelníka – děti běhají po třídě, přijde kouzelník a ze všech vyčaruje zvířátka (vrabec, zajíc,...)
 - Panák – skoky na jedné noze
- *Házení, chytání* – chytání různě velkých míčů, koulejšího se míče, kutálení míče, házení lehkého náčiní
 - Sněhová bitva – přehazování papírových koulí přes čáru
 - Obr a Paleček – podávání jednoho malého a jednoho velkého míče po kruhu

- Košíková – hod na cíl

3.2 Rozvíjení jemné motoriky

V předškolním věku trénujeme uvolnění předloktí a zápěstí v souhře s jinými pohyby prstů, uvolnění paže. Cílem je dosáhnout plynulého svižného pohybu. Sledujeme dítě při hrách, práci se stavebnicemi, při rukodělných činnostech, sebeobslužných dovednostech.

Činnosti rozvíjející jemnou motoriku (příloha č.3):

- třídění podle tvaru, barvy, velikosti
- rukodělné činnosti - navlékání korálky, provlékání šňůrek, vytrhávání papíru, mačkání papíru, vykrajování formičkami těsto
- stříhání papíru nůžkami – vystřihávání obrázků z časopisů, obrázky, které si dítě samo nakreslilo
- sebeobsluha - správné oblékání, česání, zapínání zipů, knoflíků

3.3 Rozvíjení grafomotoriky

Zaměřujeme se na sledování vývoje grafomotoriky, zda dítě kreslí se zájmem přiměřeným věku, na pracovní návyky při kreslení. Sledujeme a podporujeme:

- držení těla
- držení psacího náčiní
- postavení ruky při kreslení a psaní
- uvolnění ruky, tlak na podložku

- *Držení těla:* (příloha č.4)

Sezení a držení těla by mělo být pohodlné a zároveň pevné a stabilní, tím předejdeme zvýšené únavě, vadám páteře, ... Dítě musí sedět na celé židli a nohy mít volně u sebe s chodidly na podlaze či jiné podložce. Nemělo by opírat hrudník o stůl. Hlava je v prodloužené ose těla, mírně skloněna.

- *Držení psacího náčiní:* (příloha č.5)

Měl by být navozen špetkový úchop – první článek prostředníku podpírá psací náčiní zdola, palec přidržuje tužku z levé (pravé strany), ukazováček přidržuje tužku shora. Ukazovák není prohnutý. Malíček a prsteníček jsou volně pokrčeny v dlani.

- *Postavení ruky při kreslení a psaní:*

Horní konec tužky směřuje vždy do oblasti mezi ramenem a loktem, ruka se tak nadměrně neohýbá v zápěstí, je uvolněná, pohyb po papíře vychází z ramene a lokte.

- *Uvolnění ruky a tlak na podložku:*

Uvolněnost ruky významnou měrou ovlivňuje grafický výkon, pohyblivost prstů můžeme procvičovat různým způsobem, např.: hrajeme na klavír, rozeznáváme předměty hmatem. Máváme prsty na sluníčko, trháme drobné kousky papíru. Pohyblivost zápěstí, dlaně, prstů, jejich vzájemnou souhru a koordinaci zkoušíme ve vzduchu, pak na balící papír na zemi. Začínáme od velkých tvarů, které postupně zmenšujeme. Uvolňovací cviky se provádí na každé třídě různou formou. U předškolních dětí využíváme z počátku velkých zahradních tabulí, ve třídě archů balícího papíru. Zmenšené tvary procvičujeme na pracovních listech individuálně. Pracovní listy jsou připraveny pro každé dítě, obsahují různě motivované grafomotorické cviky (příloha č.6). Vlastnímu nácviku grafomotorických cviků pokaždé předchází společný nácvik prstem ve vzduchu, následuje obkreslování a pak zkouší každé dítě samo. Před každým kresebným cvičením používáme říkanky jako motivaci pro hru s prsty. Uvědomujeme si, že rozvoj těchto dovedností je jedním z nejdůležitějších předpokladů pro zvládnutí psaní a z toho vycházíme při sestavování jednotlivých grafomotorických cviků.

3.4 Rozvíjení zrakového vnímání

Zrakové vnímání můžeme rozdělit na vnímání části a celku, figury a pozadí, zrakové rozlišování, oční pohyby, zraková paměť, vnímání barev. (příloha č.7)

Činnosti zaměřené na rozvoj části a celku (zraková analýza a syntéza):

- práce se stavebnicemi, kostkami
- mozaiky – skládání dle předlohy, skládanky puzzlí, které si děti samy vyrobí, dokreslování objektů – např.: dokreslit dům, jehož některé části chybí

Činnosti zaměřené na rozvoj figury a pozadí:

- vyhledávání známých předmětů na obrázku
- odlišování dvou překrývajících se obrázků

- sledování linie mezi ostatními liniemi

Činnosti zaměřené na rozvoj zrakového rozlišování:

- vyhledávání stejných dvojic – pexesa, vybírání složitějších
- vyhledávání shod a rozdílů ve dvojici obrázků
- pracovní listy s přiřazováním obrázku a stínu nebo obrysu
- pracovní listy s vyhledáváním shodných tvarů v řadě

Činnosti zaměřené na rozvoj očních pohybů:

- pojmenovávání řady obrázků
- řazení prvků zleva doprava

Činnosti zaměřené na rozvoj zrakové paměti:

- povídání o tom, co dítě vidělo, zaměření se na detaily
- Kimovy hry – záměrné zapamatování viděných předmětů, zvyšování počtu
- opakování určitých vzorů při řazení – při navlékání korálků

Činnosti zaměřené na rozvoj vnímání barev:

- přiřazování barevných odstínů – vysvětlování rozdílů
- pojmenovávání odstínů

3.5 Rozvíjení sluchového vnímání

Při sledování sluchového vnímání se zaměřujeme na úroveň fonemického uvědomování, které se významně podílí na rozvoji řeči a čtenářských dovedností. Zařazujeme cvičení na rozlišení hlásek, rozvíjíme sluchovou analýzu a syntézu, vedeme k uvědomění si figury a pozadí, zvyšujeme sluchovou paměť, vedeme dítě k pozornému naslouchání a rozvíjíme reprodukci rytmu.

Činnosti zaměřené na rozvoj sluchové diferenciace:

- poznávání hlasů kamarádů – hra: Ptáčku, jak zpíváš, Kdo volal
- poznávání zvuků hudebních nástrojů
- odlišování shodných a neshodných slov
- poznávání zvuků z vyrobených chrastidel

Činnosti zaměřené na rozvoj sluchové analýzy a syntézy:

- rozkládání slov na slabiky, určení počtu slabik ve slově
- hledání, které slovo je delší - můžeme zpočátku pomáhat znázorněním počtu slabik (razítka, knoflíky, tečkami,...)

- hledání slov podle počáteční hlásky, hry typu: Je to velké, šedé zvíře, začíná na S
- určení počáteční hlásky
- určení poslední hlásky

Činnosti zaměřené na rozvoj figury a pozadí:

- vyhledávání slov ve čteném příběhu – čteme nebo vyprávíme příběh, dítě reaguje na domluvené slovo
- všechno lítá, co peří má – řada slov, mezi které vkládáme slova označující živočichy nebo předměty, kteří létají

Činnosti zaměřené na rozvoj sluchové paměti:

- rozvíjení vět – stanovíme holou větu, např.: Anička zalévá – každé dítě má za úkol přidat jedno slovo, rozvinout větu.
- učení básniček, písniček
- opakování řady slov – hra: Přijela tetička z Číny – je vhodné volit námětové skupiny: hračky, jídlo, oblečení, ...

Činnosti zaměřené na rozvoj pozorného naslouchání:

- naslouchání delších pohádek a příběhů
- lokalizace zvuku – vybíráme i méně obvyklé zvuky
- hledání schované ozvučené věci

Činnosti zaměřené na rozvoj reprodukce rytmu:

- rytmická cvičení, rytmičování s hudebními nástroji
- zpívání
- určování, zda dvě rytmické struktury jsou shodné
- zaznamenávání rytmické struktury – můžeme znázorňovat pomocí krátkých a dlouhých stavebnicových dílů

3.6 Rozvíjení řečových dovedností

Řeč jako komplexní schopnost můžeme rozdělit do čtyřech rovin, ve kterých se dítě snažíme rozvíjet: sluchové rozlišování hlásek a jejich výslovnost, užívání slovních druhů, tvarosloví a větosloví, porozumění řeči a vyjadřování, užití řeči v praxi.

(příloha č.8)

Činnosti zaměřené na rozvoj řeči:

- tvoření vět s předem daných slov (táta – řídit – auto, pták – strom – hnízdo)
- doplňování vět
- rozpoznání nesprávně utvořené věty
- pojmenování toho, co dělá určitá profese
- pojmenování toho, co děláme v létě, v zimě, na jaře, na podzim
- posouzení pravdivosti či nepravdivosti tvrzení
- řešení situací (co uděláš, když)
- vyčlenění slova, které do skupiny nepatří (pes, žirafa, kámen, slepice, ..)
- přirovnání – řekneme slovo a dítě hledá přirovnání
- pojmenování charakteristické vlastnosti
- co k sobě patří - hrnec – poklička
- hry se slovy na chápání a tvoření obtížnějších antonym, synonym, homonym

3.7 Rozvíjení matematických představ

Matematické představy vytváříme rozvíjením mnoha předchozích dovedností a schopností. Dítě by mělo získat zkušenosti s pravdivostí či nepravdivostí nejjednodušších tvrzení, např.: „Je pravda, že je citron sladký?“ (příloha č.9)

Činnosti zaměřené na rozvoj matematických představ:

- porovnávání – zaměřujeme se na pojmy malý, velký, hodně, málo, úzký, široký, žádné nic, o jednu více, ...
- třídění, tvoření skupin – podle druhu, barvy, velikosti, tvaru, dvou kritérií
- řazení – seřadí prvky podle velikosti
- tvary, pojmenování tvarů – kruh, čtverec trojúhelník, obdélník

3.7.1 Ukázka tématického bloku „Škola na nás volá“

Předpokládaná doba trvání 3-4 týdny.

3.7.2 Záměry bloku

- rozvíjet estetické a tvůrčí dovednosti, dovednosti literární a základní kulturně společenské postoje
- rozvíjet pozitivní vztah k učení, procvičovat některé dovednosti předcházející čtení a psaní
- rozvíjet zrakové a sluchové vnímání
- zdokonalovat hrubou a jemnou motoriku, řečové dovednosti, grafomotoriku
- rozvíjet dovednosti potřebné k vykonávání jednoduchých činností, kterými se budeme podílet na společném životě ve třídě

3.7.3 Činnosti v oblastech RVP PV

Oblast psychologická – artikulační sluchové a rytmické hry, hry se slovy, společné rozhovory, diskuse, grafické napodobování symbolů, tvarů, písmen, poslech pohádek a příběhů, estetické aktivity.

Oblast biologická – manipulační činnosti a jednoduché úkony s pomůckami, nástrojem, materiálem, hudební a hudebně pohybové hry, smyslové hry.

Oblast interpersonální – společná setkávání, sociální a interaktivní hry, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi, kooperativní činnosti.

Oblast sociálně – kulturní – aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku, hry a praktické činnosti, uvádějící dítě do světa lidí, setkání s dramatickým uměním mimo mateřskou školu.

Oblast enviromentální – poznávání jiných kultur, spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí, pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit, ale také poškozovat.

3.7.4 Kompetence dítěte

Kompetence k učení

- aktivně si všímá, co se kolem něho děje, raduje se z toho, co samo dokázalo
- učí se hodnotit svoje osobní postřehy
- klade otázky a hledá na ně odpovědi

Kompetence k řešení problémů

- problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti
- zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů
- rozlišuje řešení funkční a řešení, která funkční nejsou

Kompetence komunikativní

- ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní
- hovoří ve vhodně formulovaných větách
- dovede využít informativní a komunikativní postřehy
- ví, že lidé se dorozumívají jinými jazyky a že je možno se je učit

Kompetence sociální a personální

- napodobuje modely prosociálního chování
- spolupodílí se na společných rozhodnutích
- přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti

Kompetence činnostní a občanská

- chápe, že může o tom co udělá rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také zodpovídá
- má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami
- má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení
- ví, že není jedno v jakém prostředí žije

3.7.5 Konkrétní činnosti a pomůcky

Činnosti a obsah bloku navazuje na předchozí zkušenosti a znalosti dětí, vychází z přirozených potřeb a zájmů dětí.

Pohybové hry

- Dobrý den, pojd'te ven – procvičování prostorové orientace, postřehu
- Autíčko, stop – procvičování pozornosti (barevné praporky)
- Dvojníci – rozvoj sociální interakce
- Liščí ocásek – rozvoj obratnosti (proužky látky)
- Na krále – rozvoj sluchového vnímání a obratnosti (královská koruna)

Didaktické hry

- Konstruování dle předlohy – stavebnice (magnetické, dřevěné)
- Hlavalamy – dřevěný hlavalam s cestičkami, rozvoj zrakové a pohybové koordinace
- Člověče, nezlob se – rozvoj trpělivosti soustředění

Řízené činnosti

- Kdo se vyměnil – rozvoj zrakového vnímání
- Hlava, ramena – procvičování tělového schématu, koordinace pohybu
- Moje kniha – rozvoj jemné motoriky, fantazie a představivosti (stříhání, lepení, ...)
- Kolektivní práce – rozvoj jemné motoriky, procvičování geometrických tvarů (z vystřižených geometrických tvarů vytváříme obraz)
- Třídění obrázků s předměty, které do školy patří, a které ne (soubor magnetických obrázků)
- Rozhovor o životním prostředí - vytváření povědomí o tom, jak můžeme pomoci přírodě a prostředí, ve kterém žijeme chránit
- Vpravo, vlevo, dopředu a dozadu – Orffovy nástroje
- Tečkované malování – rozvoj představivosti, fantazie (příloha č.10)
- Skvrny (barevná nebo černá tuš)

Grafomotorické činnosti

- soubor cviků podle Jiřiny Bednářové „Co si tužky povídaly“
- rozvíjení grafomotorických dovedností podle Gabriely Droppové „Kreslím a maluju“

4 Spolupráce mateřské školy, rodičů a základní školy při přípravě dítěte na vstup do první třídy

První kontakty dítěte se školou mohou být příjemné i nepříjemné. Dítě by mělo v prvních letech docházky prožívat úspěchy, aby si upevňovalo svůj kladný postoj ke škole, proto musíme na přípravu do školy myslet už v předškolním věku. Systematická, cílevědomá a včasná příprava, která u dítěte rozvíjí vědomosti, poznání, myšlení, návyky, tvořivost, grafomotoriku, napomáhá dítěti k úspěšnému zvládnutí požadavků základní školy. Nedílnou součástí této přípravy je spolupráce mateřské školy a rodiny. Úzká spolupráce s rodinou vyplývá z vize naší mateřské školy. *Dítě se může cítit v mateřské škole v bezpečí pouze tehdy, když cítí, že máma i táta paní učitelce důvěřují.* Rodiče jsou pro nás nejdůležitějším partnerem, snažíme se jejich přáním a požadavkům vyhovět. Stále musíme mít na paměti, že nás spojuje stejný zájem a tím je prosperita dítěte. Základem spolupráce jsou schůzky s rodiči, dny otevřených dveří, konzultace s učitelkami, přítomnost rodičů na výletech, posezení s rodiči. Rodiče se mohou nejen seznámit se ŠVP, ale mohou se podílet na jeho úpravách a tím si udělat představu například o tom, jak jsou děti připravovány na zahájení školní docházky. K informovanosti rodičů přispívá časopis „Čěčováček“, který obdrží každé dítě 1x za tři měsíce. Na začátku školního roku logopedická asistentka diagnostikuje řečové dovednosti dětí. S dětmi, které vyžadují v této oblasti individuální přístup každý týden procvičuje rozvoj těchto dovedností. Rodičům dětí, které mají závažnější problémy, doporučujeme péči odborného logopeda.

Úzká spolupráce mezi rodiči a učitelkami nastává v období přípravy na školu, v posledním roce v mateřské škole. Rodiče častěji využívají předem domluvených schůzek k informacím o dítěti, domlouvají se na společném řešení.....

Abychom dětem, co nejvíce přestup z mateřské do základní školy usnadnily, spolupracujeme se dvěma základními školami, kam většina našich dětí nastupuje do první třídy. Obě školy nám umožňují, před zápisem do základní školy, navštívit první třídy. Děti mají možnost vyzkoušet si, jak se sedí v lavici, některé paní učitelky jim ukáží, co prvňáčkové umí, některé nechají předškoláky se zapojit do činností s nimi. Děti ze základních škol přicházejí k nám do mateřské školy s nacvičeným divadelním představením a připravují pro naše děti „Den dětí“ v prostorách tělocvičny a družiny základní školy.

Snažíme se, aby děti z mateřské koly měly možnost, co nejvíce se seznámit s prostředím a klimatem základních škol, a tak jim napomoci k bezproblémovému přechodu do základní školy.

III ZÁVĚR

Každý rok když se s dětmi před zápisem jdeme podívat do základní školy, se na mě z lavic usmívá několik známých tváří a tolik se snaží ukázat mi, co už všechno umí, co už se naučily. Srší z nich zdravé sebevědomí a zdravá sebejistota. Jestli jsme k tomu v mateřské škole přispěli i my, pak jsme přispěli k tomu, aby dítě ve škole uspělo, protože dítě potřebuje nejen určité poznatky a dovednosti, ale především důvěru ve své schopnosti. Musíme mu dát možnost poznat sebe sama, aby si mohlo najít vlastní cestu, naučilo se jednat zodpovědně a samostatně.

IV SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY

BEČVÁŘOVÁ, Z. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-537-7.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1829-0.

BRUCEOVÁ, T. *Předškolní výchova*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-068-5.

BUDÍKOVÁ, J., KRUŠINOVÁ, P., KUNCOVÁ, P. *Je vaše dítě připraveno do první třídy?* Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-7226-637-3.

ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.

DROPPOVÁ, G. *Kreslím a maluju*. 2.vyd. Těšín: Poradce, 2003. ISBN 80-86674-32-0.

DVOŘÁKOVÁ, H. *Didaktika tělesné výchovy nejmenších dětí a dětí s hendikepy*. Praha: PdF UK, 2000. ISBN 80-7290-005-6.

DVOŘÁKOVÁ, M. *Pedagogicko-psychologická diagnostika I*. České Budějovice: PdF JCU, 2006. ISBN 80-7040-402-7.

DVOŘÁKOVÁ, M. *Pedagogicko-psychologická diagnostika II*. České Budějovice: PdF JCU, 2006. ISBN 80-7040-282-2.

GEBHARTOVÁ, V., OPRAVILOVÁ, E. *Rok v mateřské škole*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-847-3.

HOSKOVCOVÁ, S. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1424-8.

KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1568-1.

KREJČÍŘOVÁ, D., ŘÍČAN, P. *Dětská klinická psychologie*. 4.vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1049-8.

KROPÁČKOVÁ, J. *Budeme mít prvňáčka*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-7367-359-8.

KUTÁLKOVÁ, D. *Jak připravit dítě do 1.třídy*. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-1040-4.

MACHOVÁ, J. *Biologie člověka pro učitele*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-7184-867-0.

MAREŠ, J., PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. *Pedagogický slovník*. 4.vyd. aktualiz. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

PFEFFER, S. *Rozvíjíme emoce dětí*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-764-7.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-326-0.

Rámcový vzdělávací program pro MŠ – Výzkumný ústav v Praze 2005. ISBN 80-87000-00-5.

V PŘÍLOHOVÁ ČÁST

Seznam příloh:

- č.1 Ukázka výchovně vzdělávacích činností v mateřské škole
- č.2 Portfolio dítěte
- č.3 Rozvíjení hrubé a jemné motoriky
- č.4 Držení těla při psaní
- č.5 Držení psacího náčiní
- č.6 Grafomotorické cviky
- č.7 Rozvíjení zrakového vnímání
- č.8 Rozvíjení řečových dovedností
- č.9 Rozvíjení matematických představ
- č.10 Tečkované malování

Příloha č.1

Školní vzdělávací program - „Nám se na tom světě líbí“

Charakteristika vzdělávacího programu

V minulosti bylo cílem výchovy vymodelovat poslušné dítě. Modernizace výchovných metod v rodině i v mateřské škole by měla v dnešní době vést k výchově sebevědomých, samostatných a citlivých osobností, které ale zároveň umí naslouchat a pomáhat druhým a nejsou lhostejné k ostatnímu světu.

Naším záměrem je vytvořit dětem prostředí, které jim k tomu bude pomáhat, prostředí plné pohody. Z této myšlenky vychází vize naší mateřské školy, od které se odvíjí i název školního vzdělávacího programu „Nám se na tom světě líbí“.

Vize

Škola, která připomíná rodinný dům s útulným prostředím pro hru, zábavu a plnění povinností, ve kterém každé dítě ví, že na blízku je dospělí, na něhož se může kdykoliv obrátit tak, aby se cítilo v jistotě a bezpečí.

Záměry a cíle vzdělávacího programu

Vytvořit prostředí vzájemné důvěry mezi dětmi – rodiči – pedagogy – i ostatními zaměstnanci školy.

Vytvářet dostatek příležitostí k sociálním kontaktům mezi dětmi z jednotlivých tříd.

Vytvářet u dětí úctu k hodnotám, úctu k druhým lidem.

Naučit děti poznávat svět kolem sebe a přijímat kamaráda jiné barvy pleti – zapojovat multikulturní výchovu.

Rozvíjet spolupráci mezi rodinou, mateřskou školou, základní školou.

Poskytovat dětem dostatek prožitků a podnětů k jejich rozvoji.

Stanovit si společně pravidla vzájemného soužití v mateřské škole.

Připravovat děti na vstup do základní školy tak, aby bez obtíží zvládly nároky kladené na školáka

„Nám se na tom světě líbí“

*Motto: „Kapka lásky je víc než oceán vůle a rozumu“
(Blaise Pascal)*

Co pro nás tato slova znamenají? To že smyslem učitelky je především zabezpečit dětem psychickou a fyzickou pohodu, aby prožívaly aktivní a šťastné dětství v prostředí, do kterého se budou rády vracet (viz. Vize MŠ).

ŠVP je rozpracován tak, aby rozvíjel fyzické, psychické i sociální dovednosti dětí. Umožňuje pedagogům v jednotlivých třídách pracovat tvořivě, samostatně a uskutečňovat své nápady. Je rozdělen do čtyř integrovaných bloků, které spojuje roční období. Jejich obsah vychází ze života kolem nás – tradic, svátků, ze společenského a kulturního prostředí, vztahu k přírodě, rodině, kamarádům, k rodné řeči. Integrované bloky jsou časově omezeny s ohledem na roční období a jsou pro všechny třídy závazné. Učitelky si je dále na jednotlivých třídách samy rozpracovávají na tématické celky do třídních vzdělávacích programů (TVP) tak, aby vyhovovaly dětem dané třídy. Odráží se v nich 5 vzdělávacích oblastí RVP PV, které se vzájemně propojují a ovlivňují.

1. Dítě a jeho tělo
2. Dítě a jeho psychika
3. Dítě a společnost
4. Dítě a svět
5. Dítě a ten druhý

6. Tématické celky nejsou časově omezeny, jejich časovou délku určuje zájem dětí, věková skupina a aktuální děti ve třídě a v mateřské škole. Třídní vzdělávací programy jsou otevřené dokumenty, které se mohou v průběhu roku doplňovat a upravovat.

*Kdo má děti hodně rád,
ten si s nimi umí hrát.*

*A ten, kdo to neumí,
málo lásky rozumí.*

Součástí každého integrovaného bloku je společný projekt pro všechny třídy mateřské školy.

Celoroční projekt – „*Pomáháme našim lesům*“

„*Divadelní cestou*“

„*Pro radost ostatním*“

Měsíční projekty - „*Olympiáda*“

„*Barevné dny*“

Týdenní projekty - „*Když zazvoní poslední zvoneček*“

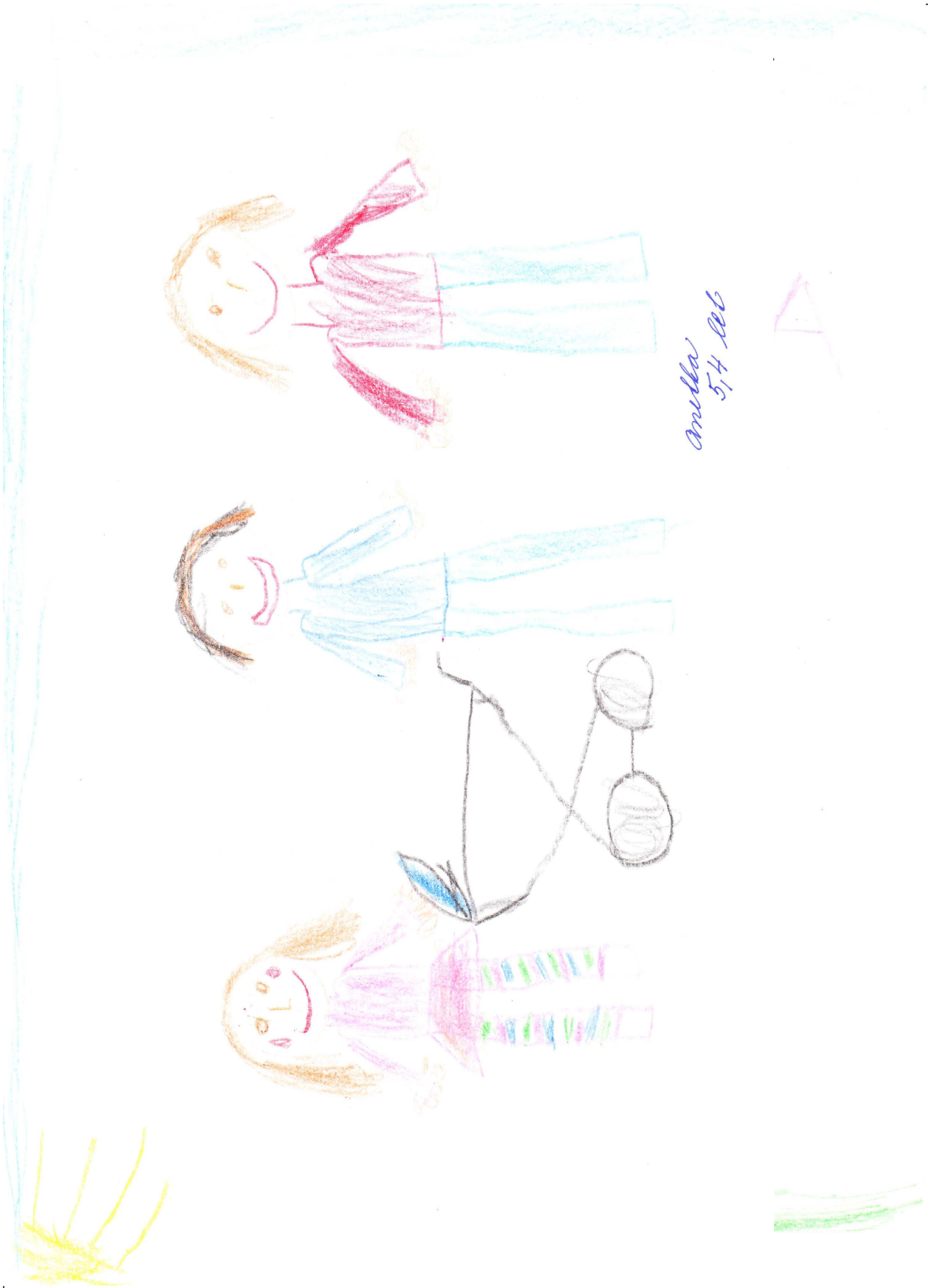

Barevný den u Ptáčků

Příloha č.2

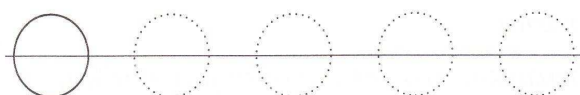

Amelka
3, 7 let

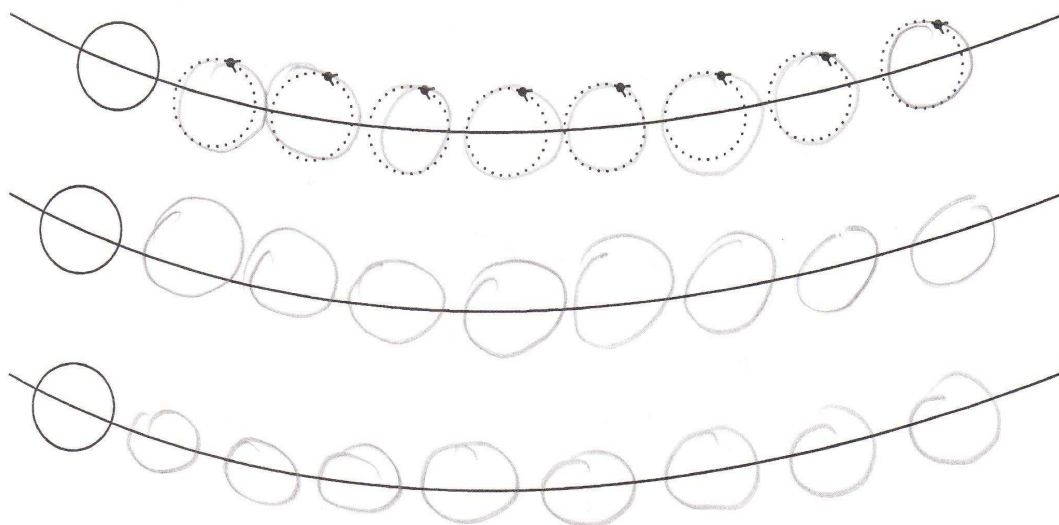
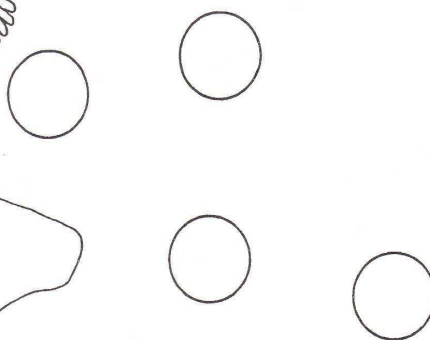
medla
5,4 let

Kreslíme pravidelné malé kruhy

*Princeznička na bále
poztrácela korále.
Nahněval se táta král,
Kubu k sobě zavolal.
Kubo – Kubo, běda ti,
když se s nimi nevrátíš!*

F. Hrubín

Příloha č.3

Cvičení s padákem

Příprava ovocného salátu

Navlékání korálků

Dřevěný labyrint, mozaika

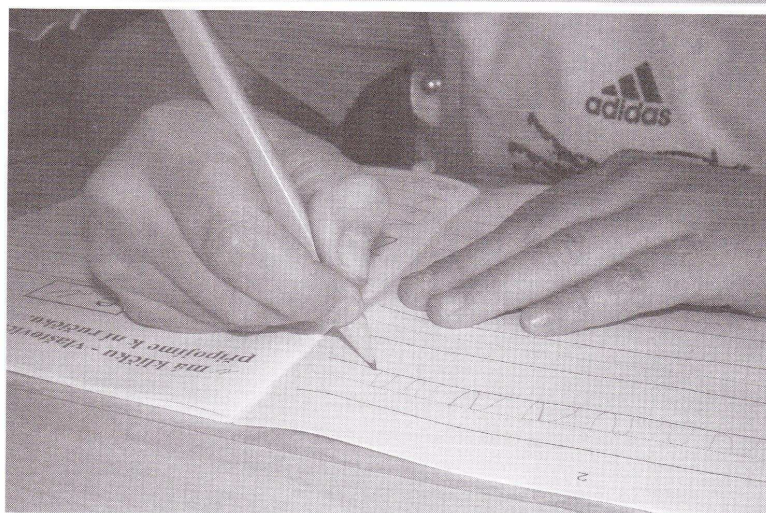
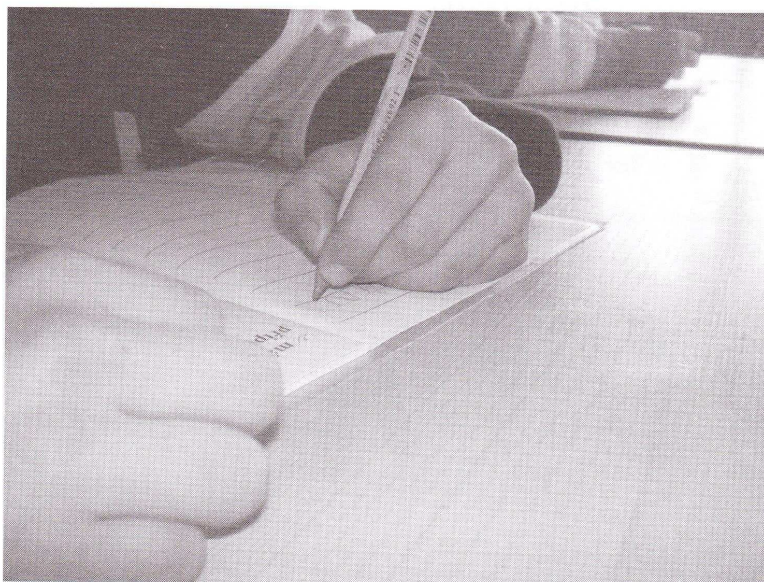
Správné držení těla při psaní

Příloha č.5

Správný – špetkový – úchop tužky

GRAFOMOTORICKÉ CVIKY

- let včely

mala' včelka
loulou, buučí
čmeláčik ji
létat učí

kočka a
klukka

Přide kočka
dlouhou nit,
když přijde, kůže bude
sít

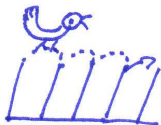
dešť

Dešť, prší, jím
se lepší, hravější
milla drží.

ryba

Jen si rybka
pětně plavej,
jen se pětně
rydovadej.

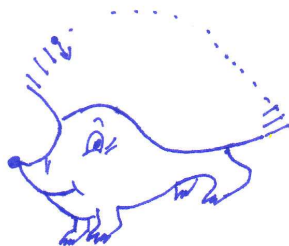
mater

Ukáže mater
po plodu,
hop a hop a hop,
při rybní
školku přetahuje
plod

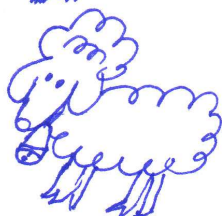

mašličky

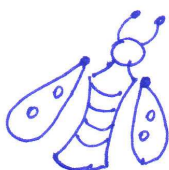
Dal už letí
ka nám děti:
a včelky se hrou
ven, poustet drak
ka městem.

leke jikel, leke
v lek, jableka
si domci nese

čtyři orce klé
pod lesem se
pasou, ovčiny
jejich kromci
loukomi se nesou

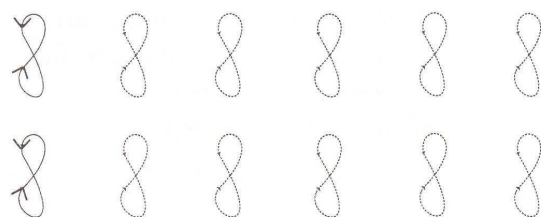

mala' slunicka
slunickova,
v kavičce si
hádce kděmka.
V postýlce, voně, slunickovi, houparé.

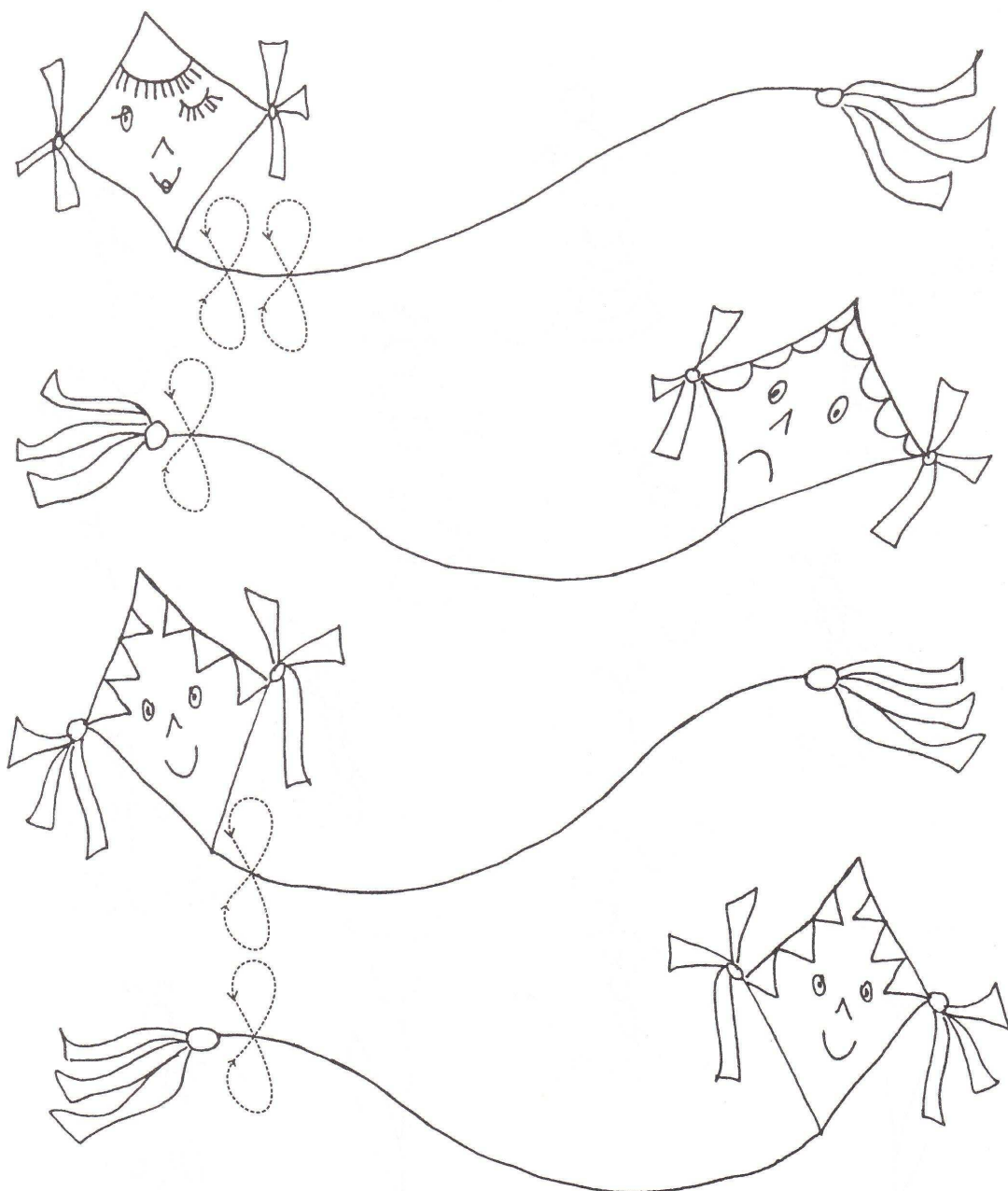
Zvoní kromel
Ze školou se
loučím,
hachy k sobě
kulím, kromel
kromí školáčkům
všem školným
přináším.

Kreslíme osmičky – mašličky podle osnovy

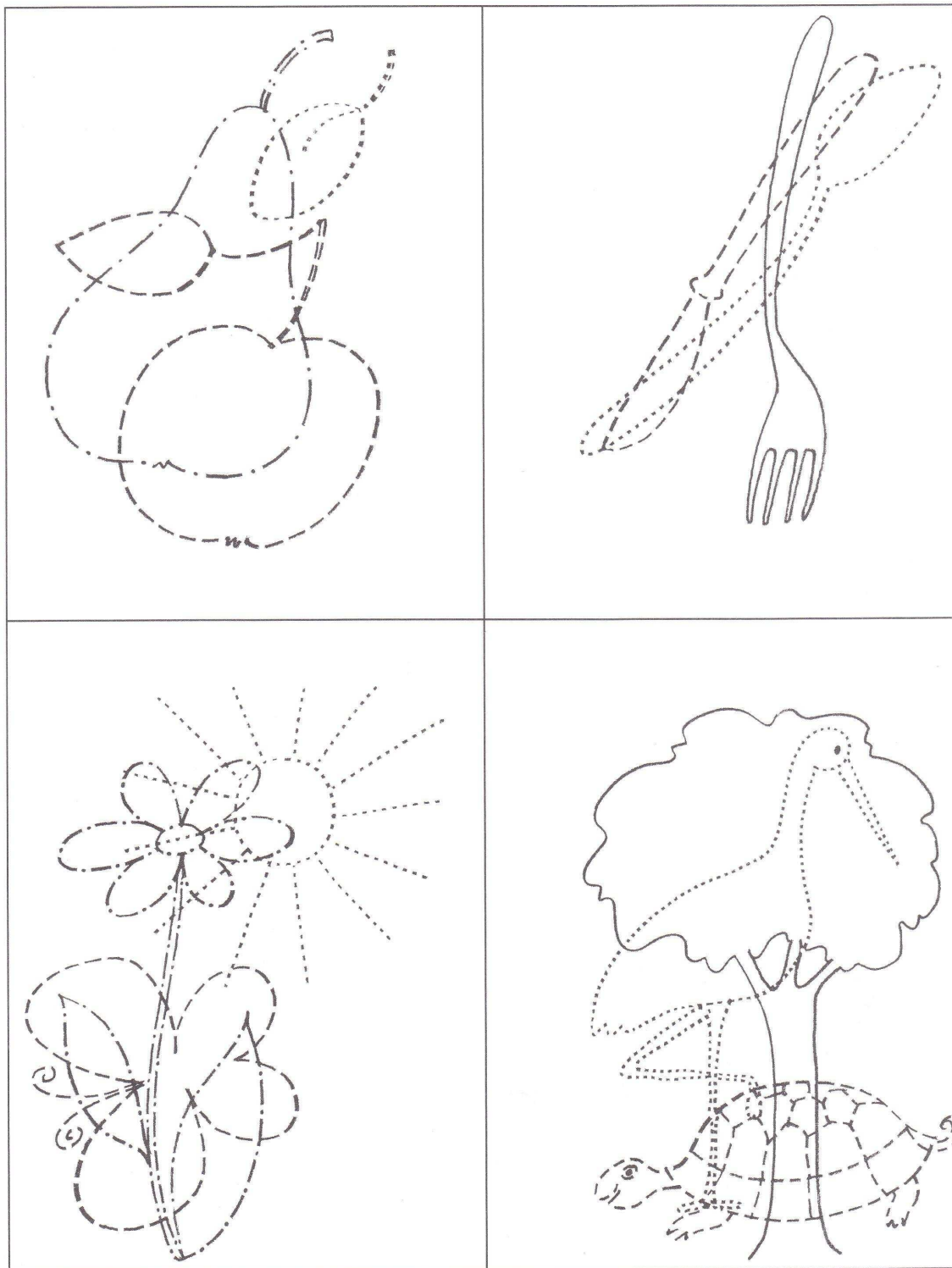
*Drak už letí, drak už letí,
za ním chlapci, za ním děti!
A všichni se hrnou ven,
pouštět draka za městem.*

A. H. Škultěty – upraveno

Příloha č.7

Sleduje linii mezi ostatními liniemi

Skládání puzzlů

Konstruování podle předlohy

Příloha č.8

Pojmenování toho, co děláme na jaře,
v létě, na podzim, v zimě

Určování toho, co k sobě patří

Příloha č.9

Porovnávání: malý x velká

Porovnávání: více x méně

DOKRESLI

Dokresli a vybarvi kočičku.

